

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/112/2006

POLACY O WYBORACH SAMORZĄDOWYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC 2006

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2005 roku

Niedawno w Poznaniu podczas XIX Ogólnopolskiej Konferencji Wójtów, Burmistrzów, Prezydentów, Starostów i Marszałków premier Kazimierz Marcinkiewicz zasugerował, by tegoroczne wybory samorządowe odbyły się 12 listopada, dzień po Święcie Niepodległości. Jednocześnie wyraził nadzieję, że dzięki temu do końca listopada uda się przeprowadzić także drugą turę wyborów i ostatecznie wyłonić nowe władze samorządowe. Te propozycje nie wzbudziły entuzjazmu opozycji, która obawia się wykorzystania święta narodowego w przedwyborczej walce politycznej. Stosunkowo bliski termin wyborów samorządowych, mimo że nie został jeszcze oficjalnie ogłoszony, może wskazywać, że odbędą się one według dotychczas obowiązującej ordynacji wyborczej. Jednak jakiś czas temu pojawiły się propozycje, by w tym roku zmienić ordynację i powrócić do modelu pośrednich wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast – nie przez obywateli, ale przez radnych. W czerwcowym sondażu¹ po raz kolejny zapytaliśmy Polaków o ich preferencje odnośnie do sposobu wybierania władz samorządowych, a także o ich zainteresowanie tymi wyborami.

Na pięć miesięcy przed wyborami samorządowymi ponad połowa Polaków (52%) deklaruje, że nie interesuje się nimi. Tylko nieznacznie mniejsza grupa (47%) wyraża zainteresowanie wyborami, jednak wyraźnie częściej jest ono umiarkowane (38%) niż duże (9%).

Tabela 1

W tym roku odbędą się wybory samorządowe do rad gminnych, powiatowych i sejmików wojewódzkich. Czy Pana(ią) wybory te:	Wskazania respondentów według terminów badań						
	VIII 1998	IX 1998	I 2002	IV 2002	V 2002	VI 2002	VI 2006
	w procentach						
- bardzo interesują	11	15	8	11	11	13	9
- raczej interesują	39	48	34	35	36	42	38
- raczej nie interesują	24	23	31	27	27	26	26
- zupełnie nie interesują	23	12	23	23	24	18	26
Trudno powiedzieć	3	2	4	4	2	1	1

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (193) zrealizowano w dniach 2-5 czerwca 2006 roku na liczącej 1041 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

W porównaniu z analogicznym okresem sprzed poprzednich wyborów samorządowych obecne zainteresowanie Polaków wyborem władz lokalnych jest mniejsze. W czerwcu 2002 roku o swoim zainteresowaniu wyborami mówiło 55% ankietowanych, podczas gdy 44% deklaroowało, że się nimi nie interesuje. Różnica w poziomie deklarowanego zainteresowania między poprzednimi a tegorocznymi wyborami sięga zatem 8 punktów procentowych. Patrząc z dłuższej perspektywy można stwierdzić, że obecny poziom zainteresowania przypomina ten sprzed ośmiu lat – z sierpnia '98, mimo iż wówczas rejestrowany był nieco bliżej dnia wyborów.

Podobnie jak w ubiegłych latach, wybory samorządowe budzą zainteresowanie przede wszystkim wśród mieszkańców wsi i najmniejszych miast, czyli tam, gdzie władze samorządowe są najbliżej obywatela i najlepiej rozpoznawalne. W tych miejscowościach interesuje się wyborami ponad połowa obywateli. Relatywnie najmniejsze zainteresowanie wykazują mieszkańcy największych aglomeracji (powyżej 500 tys. ludności), w których wybory samorządowe mają najmniej spersonalizowany charakter, a w największym stopniu są wyborami o charakterze partyjnym.

Tabela 2

Miejsce zamieszkania	W tym roku odbędą się wybory samorządowe do rad gminnych, powiatowych i sejmików wojewódzkich. Czy Pana(ia) wybory te:		
	interesują	nie interesują	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Wieś	52	47	1
Miasto do 20 tys. mieszkańców	56	43	1
- od 20 do 100 tys.	46	53	1
- od 101 do 500 tys.	36	62	2
- 501 tys. i więcej	40	59	1

W stosunku do roku 2002 nieco zwiększyło się zainteresowanie wyborami samorządowymi wśród mieszkańców największych miast.

Z wypowiedzi zadeklarowanych uczestników potencjalnych wyborów parlamentarnych wynika, że wyborami samorządowymi w największym stopniu interesują się, obok niewielkiej obecnie liczby zwolenników PSL, wyborcy zamierzający głosować na którąś z partii lewicowych (SLD, SdPi lub UP), a także sympatycy PiS i Samoobrony. W minimalnie mniejszym stopniu zainteresowani wyborami samorządowymi są wyborcy PO, a w najmniejszym – zwolennicy LPR.

Tabela 3

W tym roku odbędą się wybory samorządowe do rad gminnych, powiatowych i sejmików wojewódzkich. Czy Pana(ia) wybory te:	Potencjalne elektoraty w wyborach parlamentarnych						
	PSL*	SLD + SdPi + UP	PiS	Samo- obrona	PO	LPR*	Niezdecydowani
	w procentach						
- interesują	90	75	73	70	68	61	40
- nie interesują	10	25	27	25	31	39	57
Trudno powiedzieć	0	0	0	5	1	0	2

* Deklaracje wyborców tych partii należy interpretować z ostrożnością ze względu na małą liczebność zwolenników tych ugrupowań w badanej próbie

Prawie dwie piąte Polaków (39%) uznaje, że większościowy system wyborczy, w którym wybiera się w jednym okręgu tylko jednego radnego, jest lepszy niż proporcjonalny (popierany przez 16% badanych). Dla ponad jednej trzeciej respondentów (35%) sposób wyboru radnych jest sprawą obojętną, a co dziesiąty (10%) nie ma zdania w tej sprawie.

Tabela 4

Jaki system wyborów jest, Pana(i) zdaniem, lepszy i chciał(a)by Pan(i), aby był zastosowany w tegorocznych wyborach samorządowych:	Wskazania respondentów według terminów badań				
	XII 2000*	III 2001*	I 2002*	IV 2002*	VI 2006
	w procentach				
- system większościowy, w którym w jednym okręgu wybiera się tylko po jednym radnym każdego szczebla (gminy, powiatu, województwa), który uzyskał największą liczbę głosów	44	32	34	40	39
- system proporcjonalny, w którym w jednym okręgu wyborczym wybiera się po kilku radnych do każdego szczebla, a mandaty dzieli się proporcjonalnie do liczby głosów, jakie padły na listy poszczególnych komitetów wyborczych	16	24	19	19	16
Jest mi to obojętne	21	26	29	30	35
Trudno powiedzieć	19	18	18	11	10

* W tych badaniach pytanie brzmiało „Jaki system wyborów jest, Pana(i) zdaniem, lepszy?”

Preferencje w tym zakresie zmieniają się tylko w niewielkim stopniu. W kolejnych badaniach od 2000 roku Polacy wyraźnie częściej preferowali system większościowy niż proporcjonalny. Na pierwszy rzut oka pewien niepokój może budzić rosnący z każdym rokiem odsetek respondentów twierdzących, że sposób wyłaniania władz samorządowych jest dla nich kwestią obojętną, bo mogłoby to świadczyć o spadku zainteresowania pracą samorządów terytorialnych. Jednakże zmiana ta wiąże się przede wszystkim ze spadkiem odsetka respondentów niemających jasno sprecyzowanego zdania na ten temat, a więc należy ją raczej interpretować jako pewien wzrost poczucia kompetencji obywateli w tej sprawie, choć nie wzrost poparcia dla którejkolwiek opcji.

Obecnie, odwrotnie niż przed czterema laty, największe poparcie dla systemu większościowego deklarują zwolennicy SLD i pozostałych partii lewicowych. Tylko nieznacznie rzadziej popierają to rozwiązanie wyborcy PiS i PO. W porównaniu z deklaracjami sprzed czterech lat poparcie dla systemu większościowego wśród sympatyków PO nieco się obniżyło, natomiast wśród wyborców PiS w zasadzie nie uległo zmianie. Relatywnie najmniej zwolenników system większościowy ma wśród zdeklarowanych wyborców Samoobrony, jednak nawet w tym elektoracie jest ich wyraźnie więcej niż osób opowiadających się za systemem proporcjonalnym.

Tabela 5

Potencjalne elektoraty	Jaki system wyborów jest, Pana(i) zdaniem, lepszy:			
	system większościowy	system proporcjonalny	Jest mi to obojętne	Trudno powiedzieć
	w procentach			
SLD + SdPI + UP	53	23	21	2
PiS	48	17	25	11
PO	48	25	22	6
Samoobrona	37	24	34	5
Niezdecydowani	27	11	44	18
Niewybierający się na wybory	35	13	42	10

Zdecydowana większość Polaków (63%) wołałaby bezpośrednio wybierać nie tylko radnych, ale także wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Odsetek ten niewiele się zmienił od 2002 roku. Za zmianami proponowanymi przez Samoobronę i pośrednimi wyborami wójtów, burmistrzów i prezydentów miast optuje tylko co dziesiąty ankietowany (10%). Co piąty respondent (21%) deklaruje obojętność w tej sprawie, a co dwudziesty (5%) nie ma sprecyzowanej opinii na ten temat.

Od czterech lat opcja bezpośrednich wyborów najważniejszych przedstawicieli władz samorządowych ma ponad sześciokrotnie więcej zwolenników niż wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast dokonywane przez radnych.

Tabela 6

W poprzednich wyborach samorządowych mieszkańcy wybierali nie tylko radnych, ale i wójtów (burmistrzów, prezydentów miast). Obecnie pojawiła się propozycja, aby mieszkańcy wybierali tylko radnych, a dopiero radni wybierali wójtów (burmistrzów, prezydentów miast). Jak Pan(i) wolał(a)by wybierać w swojej gminie (mieście)?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	I 2002*	IV 2002*	V 2002*	VI 2006
	w procentach			
Wolał(a)bym wybierać nie tylko radnych, ale i wójta (burmistrza, prezydenta miasta)	64	68	66	63
Wolał(a)bym wybierać tylko radnych, a oni niech potem wybiorą wójta (burmistrza, prezydenta miasta)	10	11	7	10
Jest mi to obojętne	20	16	21	21
Trudno powiedzieć	6	5	5	5
* W tych badaniach pytanie było nieco inaczej sformułowane: „Dotychczas w wyborach samorządowych mieszkańcy wybierają radnych, a radni wybierają zarząd gminy (miasta) oraz wójta (burmistrza, prezydenta miasta). A jak Pan(i) wolał(a)by wybierać w swojej gminie (mieście)?”				

Bezpośredni sposób wyboru burmistrzów, wójtów i prezydentów miast najbardziej odpowiada mieszkańcom najmniejszych miast, natomiast relatywnie łatwiej z utratą takich prerogatyw na rzecz radnych pogodziliby się mieszkańcy największych aglomeracji.

Poparcie dla bezpośrednich wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast jest relatywnie największe wśród zadeklarowanych wyborców PO oraz SLD, SdPI i UP. Stosunkowo najrzadziej rozwiązanie to preferują zwolennicy Samoobrony, jednak nawet wśród nich popiera je zdecydowana większość. Jak najwięcej władzy dla obywateli chciałyby nawet te osoby, które najprawdopodobniej lub niemal na pewno nie będą uczestniczyć w wyborach samorządowych, tak jak nie chcą lub nie są pewne swego udziału w hipotetycznych wyborach parlamentarnych.

Tabela 7

Potencjalne elektoraty	Jak Pan(i) wolał(a)by wybierać w swojej gminie (mieście)?			
	Wolał(a)bym wybierać nie tylko radnych, ale i wójta (burmistrza, prezydenta miasta)	Wolał(a)bym wybierać tylko radnych, a oni niech potem wybiorą wójta (burmistrza, prezydenta miasta)	Jest mi to obojętne	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	78	8	10	4
SLD + SdPI + UP	76	15	7	2
PiS	72	14	11	3
Samoobrona	63	16	18	3
Niezdecydowani	60	3	25	12
Niewybijający się na wybory	56	10	28	6

Tegoroczne wybory samorządowe są dla Polaków sprawą nieco mniej ważną i zajmującą niż wybory sprzed czterech lat, co może źle wróżyć frekwencji wyborczej. Podobnie jak w poprzednich latach, wybory władz samorządowych mają większe znaczenie dla społeczności lokalnych - mieszkańców wsi i małych miast, natomiast są nieco mniej ważne dla mieszkańców największych aglomeracji, nieodczuwających tak silnych związków z własnym samorządem. Jeśli o sposobie wybierania radnych rozstrzygałaby opinia publiczna, to należałoby wprowadzić ordynację większościową, według której w jednym okręgu wyborczym wybierano by jednego radnego każdego szczebla. Polacy, tak jak inne nacje żyjące w państwach o demokracji parlamentarnej, są bardzo przywiązani do wszelkich form demokracji bezpośredniej. Zdecydowanie opowiadają się też za tym, aby – tak jak w poprzednich wyborach – wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast nadal byli wybierani bezpośrednio przez obywateli, a nie – jak wcześniej – przez radnych. Nawet osoby niezainteresowane polityką i głosowaniem zdecydowanie popierają taką opcję.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. W tym roku odbędą się wybory samorządowe do rad gminnych, powiatowych i sejmików wojewódzkich. Czy Pana(ia) wybory te:

(%)

	interesują	nie interesują	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	47	52	1	1041
Płeć				
Mężczyźni	50	49	1	497
Kobiety	45	54	2	544
Wiek				
18-24 lat	38	61	1	145
25-34	35	61	4	187
35-44	43	56	0	156
45-54	57	43	0	216
55-64	61	39	0	134
65 lat i więcej	48	50	2	203
Miejsce zamieszkania				
Wieś	52	47	1	389
Miasto do 20 tys.	56	43	1	143
20-100 tys.	46	53	1	205
101-500 tys.	36	62	2	189
501 tys. i więcej mieszk.	40	59	1	116
Wykształcenie				
Podstawowe	43	55	2	302
Zasadnicze zawodowe	44	54	1	271
Średnie	46	53	1	358
Wyższe	67	31	2	110
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	71	29	0	58
Prac. umysł. niż. szczebla	53	44	3	99
Pracownicy fiz. - umysł.	41	59	0	89
Robotnicy wykwalifikowani	46	53	1	92
Robotnicy niewykwalifik.	44	56	0	45
Rolnicy	46	54	0	55
Pracujący na własny rach.	40	60	0	32
Bierni zawodowo				
Renciści	42	55	2	95
Emeryci	53	46	1	246
Uczniowie i studenci	48	49	3	64
Bezrobotni	33	65	2	122
Gospodynie domowe i inni	38	60	2	43
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	59	39	2	163
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	44	56	0	67
sekt. pryw. poza rolnict.	44	55	1	188
prywatnym gosp. rolnym	52	48	0	54
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	43	53	3	106
301-500	50	49	1	148
501-900	49	49	2	240
901-1200	51	49	0	104
Powyżej 1200 zł	58	41	1	88
Ocena własnych war. mater.				
Złe	42	56	2	295
Średnie	48	51	1	462
Dobre	51	48	1	284
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	55	45	1	78
Raz w tygodniu	52	47	1	517
1-2 razy w miesiącu	48	50	2	158
Kilka razy w roku	37	62	1	189
W ogóle nie uczestniczy	32	64	3	98
Poglądy polityczne				
Lewica	55	43	1	148
Centrum	45	53	1	305
Prawica	60	40	0	296
Trudno powiedzieć	31	66	3	289

Tabela 2. Jaki system wyborów jest, Pana(i) zdaniem, lepszy i chciał(a)by Pan(i), aby był zastosowany w tegorocznych wyborach samorządowych: 1 - system większościowy, w którym w jednym okręgu wybiera się tylko po jednym radnym każdego szczebla (gminy, powiatu, województwa), który uzyskał największą liczbę głosów; 2 - system proporcjonalny, w którym w jednym okręgu wyborczym wybiera się po kilku radnych każdego szczebla, a mandaty dzieli się proporcjonalnie do liczby głosów, jakie padły na listy poszczególnych komitetów wyborczych; 3 - Jest mi to obojętne

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	39	16	35	10	1041
Płeć					
Mężczyźni	42	19	31	8	497
Kobiety	37	14	38	11	544
Wiek					
18-24 lat	38	21	33	8	145
25-34	40	21	33	7	187
35-44	42	19	35	4	156
45-54	43	15	32	10	216
55-64	45	14	32	9	134
65 lat i więcej	29	10	43	18	203
Miejsce zamieszkania					
Wieś	36	16	37	11	389
Miasto do 20 tys.	38	18	30	14	143
20-100 tys.	42	17	35	6	205
101-500 tys.	44	11	36	9	189
501 tys.i więcej mieszk.	39	22	32	7	116
Wykształcenie					
Podstawowe	32	13	41	14	302
Zasadnicze zawodowe	41	12	37	9	271
Średnie	39	20	32	8	358
Wyższe	54	22	20	4	110
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	58	20	18	4	58
Prac.umysł.niż.szczebla	47	24	23	7	99
Pracownicy fiz.- umysł.	41	18	34	7	89
Robotnicy wykwalifikowani	42	19	34	5	92
Robotnicy niewykwalifik.	33	20	46	1	45
Rolnicy	50	4	37	9	55
Pracujący na własny rach.	29	28	30	13	32
Bierni zawodowo					
Renciści	38	14	37	11	95
Emeryci	32	10	41	16	246
Uczniowie i studenci	37	26	33	4	64
Bezrobotni	37	19	36	8	122
Gospodynie domowe i inni	40	5	39	16	43
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	52	19	23	6	163
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	38	22	30	10	67
sekt. pryw. poza rolnict.	41	21	33	4	188
prywatnym gosp. rolnym	53	4	32	11	54
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	49	14	27	9	106
301-500	46	16	34	5	148
501-900	37	20	31	12	240
901-1200	50	17	28	6	104
Powyżej 1200 zł	43	24	28	5	88
Ocena własnych war. mater.					
Złe	37	16	36	10	295
Średnie	40	14	35	11	462
Dobre	39	21	33	6	284
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	32	11	43	14	78
Raz w tygodniu	41	16	32	11	517
1-2 razy w miesiącu	39	18	34	8	158
Kilka razy w roku	39	16	39	6	189
W ogóle nie uczestniczy	33	21	39	7	98
Poglądy polityczne					
Lewica	50	22	26	2	148
Centrum	39	17	37	6	305
Prawica	46	19	28	6	296
Trudno powiedzieć	26	10	43	21	289

Tabela 3. W poprzednich wyborach samorządowych mieszkańcy wybierali nie tylko radnych, ale i wójtów (burmistrzów, prezydentów miast). Obecnie pojawiła się propozycja, aby mieszkańcy wybierali tylko radnych, a dopiero radni wybierali wójtów (burmistrzów, prezydentów miast). Jak Pan(i) wolał(a)by wybierać w swojej gminie (mieście)? 1 - Wolał(a)bym wybierać nie tylko radnych, ale i wójta (burmistrza, prezydenta miasta); 2 - Wolał(a)bym wybierać tylko radnych, a oni niech potem wybiorą wójta (burmistrza, prezydenta miasta); 3 - Jest mi to obojętne

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	63	10	21	5	1041
Płeć					
Mężczyźni	64	12	20	4	497
Kobiety	62	9	22	6	544
Wiek					
18-24 lat	65	8	20	6	145
25-34	67	5	23	5	187
35-44	65	13	18	3	156
45-54	65	12	19	4	216
55-64	59	14	20	7	134
65 lat i więcej	56	10	26	8	203
Miejsce zamieszkania					
Wieś	63	7	24	6	389
Miasto do 20 tys.	67	11	14	9	143
20-100 tys.	65	13	21	2	205
101-500 tys.	60	12	23	5	189
501 tys.i więcej mieszk.	58	15	20	7	116
Wykształcenie					
Podstawowe	61	7	24	7	302
Zasadnicze zawodowe	57	11	28	5	271
Średnie	65	12	18	5	358
Wyższe	78	13	7	2	110
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	77	11	8	5	58
Prac.umysł.niż.szczebla	73	13	10	4	99
Pracownicy fiz.- umysł.	61	10	25	4	89
Robotnicy wykwalifikowani	68	8	22	2	92
Robotnicy niewykwalifik.	85	3	11	1	45
Rolnicy	76	8	14	2	55
Pracujący na własny rach.	60	10	20	11	32
Bierni zawodowo					
Renciści	56	12	25	7	95
Emeryci	54	13	25	8	246
Uczniowie i studenci	63	14	22	1	64
Bezrobotni	58	7	29	6	122
Gospodynie domowe i inni	61	7	21	11	43
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	72	10	14	4	163
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	68	11	13	9	67
sekt. pryw. poza rolnict.	71	10	17	2	188
prywatnym gosp. rolnym	77	9	12	2	54
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	69	6	20	5	106
301-500	69	9	19	4	148
501-900	65	12	16	7	240
901-1200	69	11	18	2	104
Powyżej 1200 zł	65	12	20	2	88
Ocena własnych war. mater.					
Złe	62	8	22	8	295
Średnie	60	12	22	5	462
Dobre	69	10	19	2	284
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	52	13	29	6	78
Raz w tygodniu	67	11	17	5	517
1-2 razy w miesiącu	60	11	24	4	158
Kilka razy w roku	59	7	28	6	189
W ogóle nie uczestniczy	61	11	21	7	98
Poglądy polityczne					
Lewica	73	14	13	1	148
Centrum	64	9	25	3	305
Prawica	67	15	14	4	296
Trudno powiedzieć	53	6	28	12	289